

Heľpa – Dedina ako klenotnica

Rudolf Riapoš: „Heľpa bola odjakživa najkrajšia dedina na Horehroní...“

Deti v miestnej materskej škole sa tešia z nového ihriska

Jozef Fillo starostuje v Heľpe už sedemnásť rok

Dvadsaťjeden obcí z piatich krajov Slovenska sa prihlásilo do 6. ročníka súťaže o titul Dedina roka 2011. V priebehu septembra všetky súťažiacie obce navštívila hodnotiacia komisia zložená zo zástupcov vyhlasovateľov súťaže. Medzi poslednými obcami, ktoré privítali členov komisie, bola Heľpa, jediný zástupca Banskobystrického kraja. Rovnako ako ostatné obce, aj Heľpa sa prezentovala tým najlepším a najzaujímavejším, čo ponúka svojim obyvateľom a návštevníkom obce. Stálym „členom“ hodnotiacej komisie počas takmer celého mesiaca bolo „babie leto“, ktoré veľkou mierou prispelo k dobrej atmosfére a nesporne aj znásobilo neodškriepiteľnú krásu našich slovenských dedín.

Najkrajšia dedina na Horehroní...

Horehronská obec Heľpa, s takmer 2 800 obyvateľmi (o nejakú stovku prevažujú ženy), je známa hlavne svojim folklórom a zachovávaním ľudových tradícií. Tie majú v obci svoje silné zázemie aj v krojoch, vraj najoriginálnejších a najkrikľavejších na Slovensku, v ktorých sa heľpianke ženy (a aj muži) bežne „špacirujú“ po dedine, doma v nich vyvárajú heľpianske špeciality a s radosťou ich ponúkajú hosťom. Heľpa, ako sme sa mohli presvedčiť, je veľmi pohostinná dedina. Ľudia sú tu milí, veselí, spevávajú a veľmi šikovní. A ako vravia, nič im v dedine nechýba... Teda, skoro nič.

„My tu všetko máme pekné, aj kostol, aj školu aj amfiteáter...“, hovoria svorne rodené heľpianky Mária Vilimová, Mária Riapošová, Anna Giničová a Anna Martincová. „Akurát dom kultúry nemáme. Ten by sa zišiel...“

Zato amfiteáter, kde sa, pokiaľ to počasie dovolí, „žije spevom, tancom, hudbou“, pekne pristávali. Práve tam, na amfiteátri, komisia ukončila hodnotiacu prechádzku obcou, ktorá ukázala, že obec nestagnuje, stále sa rozvíja a ide s dobou, pričom však nezabúda na dedičstvo svojich predkov a snaží sa ho zachovať pre ďalšie generácie. Spoločne so starostom Jozefom Fillom a ďalšími predstaviteľmi obce, komisiu a ďalších hostí, ktorí prišli Heľpu podporiť, sprevádzala vedúca odboru kultúry Obecného úradu v Heľpe Mária Kemková. Keď už sme spomenuli hostí, treba povedať, že medzi nimi nechýbal priateľ Brezna Jaroslav Demian, ktorý členom komisie adresoval slová: „Myslím, že už nemusíte ísť ďalej, dedinu roka ste už našli tu, v Heľpe...“

Ten posledný októbrový deň v Heľpe chutil aj voňal, potešil oči, uši aj srdca (a žalúdky!). Ženičky, kuchárky, nachystali plný stôl tradičných heľpianskych dobrôt – guľky zo zemiakového cesta s údeným mäsom, bobal'ky, krapne, nechýbali syry ani žinčica, či prekladance... Na amfiteátri tancovali, hrali a spievali mladí aj starší. Všetci. A to nielen preto, že v obci bola komisia. Heľpania sú jednoducho takí!

„Heľpa bola odjakživa najkrajšia dedina na Horehroní. Po nej bola Polomka a až potom Brezno,“ dozvedeli sme sa od Rudolfa Riapoša,

zvaného Pinčák, ktorý sa „nachomejtol“ medzi kuchárkami s harmonikou. Hoci tam bol sám chlap, ženy sa pri ňom už len veľmi ťažko dostávali k slovu. Podobne ako mnohí ďalší Heľpania aj on svoj život spojil s folklórom, precestoval s ním kus sveta, a hovorí: „Niet na Slovensku členejšieho a krajšieho územia ako je Horehronie. A my tu v Heľpe máme najpestrejšie kroje. Áno, sú krikľavé, ale žiadne sa našim nevyrovňajú. Heľpa má folklór v krvi, originálny, od nikoho sme nič neodkukali...“

Na otázku, či bola Heľpa niekedy mesto, ako sa spieva v tej pesničke (...to ta Heľpa, to ta Heľpa, to je pekné mesto...), Heľpania so smiechom odpovedajú: „Ale nieee, to sme si vymysleli! Ale snažíme sa, aby sme boli ako mesto...“ Švárných chlapcov, o ktorých sa tiež spieva v tejto piesni, je však pomenej. Zarábajú vo svete! A potom si doma, na Heľpe, vystavajú domy. Sú krásne, škoda len, že nie v tradičnom štýle, ako podotkla hodnotiacia komisia...

Rozhovor so starostom

V Heľpe už sedemnásť rok starostuje Jozef Fillo. Ako povedal, už by s tým aj skončil, ale „rozrobil“ päť projektov a chce ich dokončiť. „Keď sa do niečoho pustím, snažím sa to dotiahnuť do konca. Ale zase, keď niečo skončí, mám ďalšie plány, vlastne, už sa venujem niečomu inému,“ hovorí starosta, ktorého sme požiadali o krátky rozhovor.

Myslíte, že keď skončíte so starostovaním, budete si môcť povedať, že ste pre Heľpu urobili všetko, čo bolo vo vašich silách? Alebo ste mohli aj viac?

Myslím si, že sa mi podarilo urobiť viac, než sa v minulosti očakávalo...

Započuli sme, že ľuďom tu nič nechýba, len kultúrny dom. To sa zatiaľ nepodarilo...

Máme urobenú štúdiu na polyfunkčný objekt, kultúrno-športový, ale je to štúdiu pred desiatimi rokmi. Finančné náklady by dnes boli podstatne vyššie. Počet obyvateľov v Heľpe klesá, mladí odchádzajú za prácou do zahraničia, a my nedokážeme z vlastných prostriedkov postaviť takú nákladnú stavbu. Napokon, máme amfiteáter... Skôr by som chcel v Heľpe zriadiť dom dôchodcov, objekt pre asi tak päťdesiat ľudí. Obyvateľstvo na Slovensku starne, hlavne na vidieku, a ako som už spomenul, deti odchádzajú do miest a o starých ľuďoch sa nemá kto starať. Myslím si, že pre obec, aj pre Horehronie, by bolo dobre, keby sa nám domov dôchodcov podarilo zrealizovať. Zatiaľ je to ale len sen... čas ukáže.

Čo vás podnietilo prihlásiť sa do súťaže dedina roka?

O súťaži viem, no zatiaľ som nemal pocit, že už je ten správny čas prihlásiť sa do nej. Ani tento rok som ešte nechcel, pretože nemáme všetko dokončené, mnohé veci dokončíme až na budúci rok. Hlavne tá zeleň mi v obci ešte chýba, vysadili sme ju, no musí zakoreniť, rozrásť sa. Potom by už Heľpa mala vyzeráť tak, ako som si to predstavoval. Ale skúsili sme to. Uvidíme,

či to vyjde. Keby áno, budeme sa veľmi snažiť, aby sme dobudovali, čo treba, aby sme obstáli v európskej súťaži. Ako ja vravím, je to vôľa božia. Keď bude hore dobre, bude aj tu. A nakoľko s pánom farárom vychádzam veľmi dobre, a on vie, kde je Boh... určite sa prihovorí...“

Čo ponúka Heľpa

Len tak, úchytom, spomenieme niečo z toho, čo majú obyvatelia aj návštevníci v Heľpe obci k dispozícii. Napríklad materskú školu so 48 deťmi a s krásnym novým detským ihriskom. Tiež športový areál, kde sa hrá futbal, hokej aj tenis. Zdravotné stredisko so všeobecným a detským lekárom, zubárom aj rehabilitačnou sestrou. A, samozrejme, aj lekárňou. A kostol. Rímskokatolícky, z roku 1806. V centre obce je aj neurologická ambulancia. Tunajšiu základnú školu navštevuje 219 školákov, základná umelecká škola má až 220 žiakov...

Spomenuli sme už amfiteáter. Tu sa koná nielen známy folklórny festival Horehronské dni spevu a tance (tohto roku už po 46. raz) či detský festival Kolovrátok a rôzne ďalšie kultúrne a spoločenské podujatia. Heľpania sa na amfiteátri schádzajú často, aby, obrazne aj doslovne povedané, udržiavali tradície a zvyky svojich predkov... Kultúrne dedičstvo v Heľpe prezentuje pôvodná ľudová architektúra, domčeky, drevenice, aj zachované ľudové remeslá. Obec ponúka možnosti rekreácie, turistiky v lete a lyžovačky v zime. (Inak, v dedine sú aj také tabuľky na plote, že: Pozor, dobrý pes!)

Nemali by sme zabudnúť ani na okolitú prírodu, ktorá bola Heľpe daná do vienka. (Alebo to bolo tak, že Heľpa bola daná do vienka okolitej prírode?) Obec leží vo východnej časti Horehronského podolia, v nesporne najmalebnejšej časti povodia rieky Hron. Na severnej strane ju lemujú zalesnené svahy Nízkyh Tatier, na juhu strmé úbočie Muránskej planiny, ktorá je súčasťou Slovenského rudohoria. Najvyšším bodom v chotári obce je vrchol Veľkej Pálenice (1 691 m), výraznej hole ležiacej v hlavnom hrebeni Nízkyh Tatier.

Toto všetko, s pridanou hodnotou, ktorou sú samotní obyvatelia Heľpy, veľmi srdeční, pohostinní ľudia, so zmyslom pre humor a citom pre tradície, vytvára jeden úžasný celok, s ktorým je radosť splynúť.

A keďže už vieme výsledky súťaže Dedina roka 2011, môžeme celkom v závere povedať, že Heľpa, okrem toho, že zvíťazila v internetovom hlasovaní, získala ocenenie Dedina ako klenotnica.

Na záver

Vedeli ste, že známa ľudová pesnička *To ta Heľpa* je hitom v Číne? Samozrejme, s čínskym textom. Spieva sa v nej o kvetinke z Kazachstanu a o láske... V tej našej, horehronskej, sa spieva:

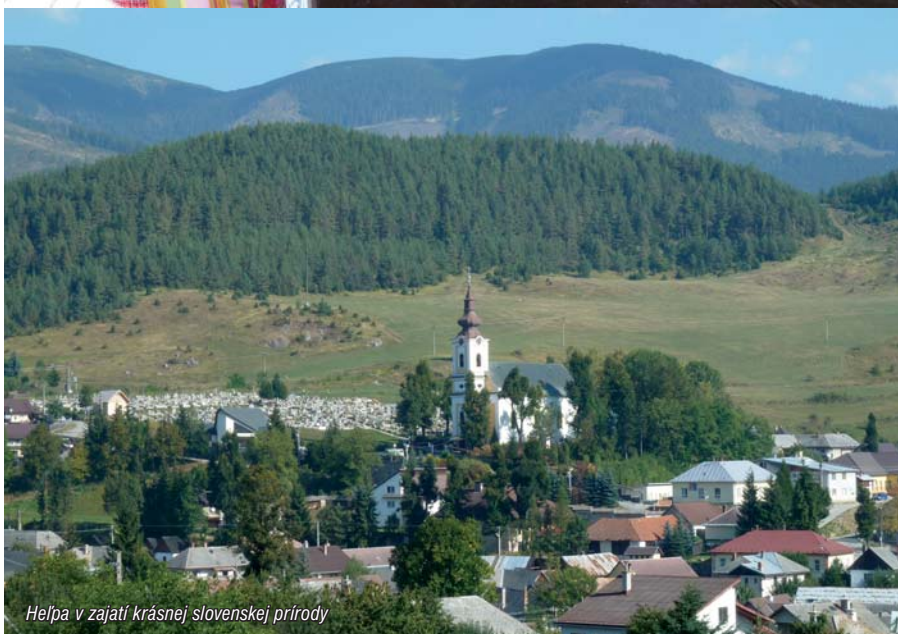
*To ta Heľpa to ta Heľpa to je pekné mesto
a v tej Heľpe a v tej Heľpe švárných chlapcov je sto
Koho je sto koho je sto nie po mojej vôli
len za jedným len za jedným srdiečko ma bolí*

*Za Janičkom za Paličkom krok by nespravila
za Ďuríčkom za Mišičkom Dunaj preskočila
Dunaj Dunaj Dunaj Dunaj aj to širé pole
len za jedným len za jedným počenie moje*

Anna Gudzová

Vysmiate Heľpianky v tradičných krojoch pripravujú miestnu špecialitu – guľky

Heľpa v zajatí krásnej slovenskej prírody

Remeslá sa v obci dedia z pokolenia na pokolenie...